

מילין קידין וחידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֵתָא

חֵתָא דְאִתְּיָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

בכל יהודי ישנה נקודת חיות שאינה נכבית

הטוב, מכל מקום עדיין יש בו מעט טוב, וכאשר רואה ה' את נקודת הטוב שבו הרי הוא רואה שאינו רשע כלל בפנימיותו, ועל ידי זה יש תקוה לאחריתו. וכן אמר דוד המלך ע"ה (שם קד לד) 'אֲשִׁירָה לַה' בְּחַיֵּי אֲזַמְּרָה לְאֱלֹהֵי בְּעוֹדִי', שהנני מזמר ומתחזק בה' בכח 'עוד מעט' הטוב שיש בתוכי, והיינו הנקודה הפנימית המחייה כל נפש מישראל ואינה נפגמת.

הנקודה הפנימית היא מכח האבות

ונראה כי לכן נקראים אבותינו בשם אבות, אבות מכלל דאיכא תולדות, כי כוחם נמצא לתולדותיהם ונותן בהם כח בכל מצב ובכל זמן, וזהו שנאמר (דברים לב ט) 'כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו', כי כמו שיש לה' יתברך חלק באדם, חלק אלוה ממעל, כן יש ליעקב אבינו חלק בכל איש מישראל, נקודת יעקב בזרעו אחריו, ובפרט שיעקב אבינו מכוון כנגד עמוד התורה, אשר הוא בשורש נשמת כל ישראל, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"א מ"ב) 'על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים'. עמוד גמילות חסדים הוא כנגד אברהם אבינו ע"ה מדת החסד, עמוד העבודה הוא כנגד יצחק אבינו ע"ה, ועמוד התורה הוא כנגד יעקב אבינו ע"ה, 'הקול קול יעקב' (לעיל כז כב), כמו שאמרו בזהר (ויצא קמו): 'התורה דא יעקב, העבודה דא יצחק, גמילות חסדים דא אברהם'. והתורה היא שורש נשמת ישראל, כמו שרמזו בראשי תיבות 'ישראל', יש שישים רבוא אותיות לתורה. ולפי שהתורה היא שרש ישראל, ודאי שיכול כל אדם ואדם להיאחז בנקודת יעקב ובכוח

בְּקֶהְלֶם אֶל תַּחַד כְּבֹדֵי (מט ו). כל אדם מישראל יש בו חלק רוחני ונקודת חיות שאינה נכבית לעולם, כמו שדרשו חז"ל (סנהדרין קט:): על בקשתו של יעקב אבינו ע"ה 'בקהלם אל תחד כבודי' (בראשית מט ו), הכוונה שלא יזכר שמו של יעקב על מחלוקתם בעדת קרח. והדברים צריכים הבנה, וכי אם לא ייזכר שמו של יעקב לא נדע שהוא אביו של לוי, ומה מועיל שאין מזכירים את שמו.

פירש הרה"ק רבי יצחק מווארקי ע"ה, כי יעקב אבינו ע"ה הוא הבריח התיכון המבריח מקצה אל הקצה בתוך כלל ישראל, וכל אדם ירא ה' יש בו נקודה וחלק מיעקב אבינו ע"ה, אשר על ידה יוכל תמיד לשוב ולהתעורר בנקודת הטוב. וזו היתה תפילת יעקב אבינו ע"ה 'בקהלם אל תחד כבודי', שלא יגיע שום חטא ופגם ח"ו לחלקו ולנקודתו, כדי שעל ידי חלקו יוכל כל איש להלהיב שביבי זיקי נשמתו ולעוררו ולזכות על ידי זה לתשובה שלימה.

הנקודה הפנימית שבלב האדם מעוררת אותו לתשובה

ובזה פירש מה שאמרו חז"ל (סנהדרין מד). 'אף על פי שחטא ישראל הוא', כי אף אם ח"ו יזיד אדם וירשיע, לא יפגום נפשו ונקודתו הפנימית, הוא חלק יעקב אשר בפנימיותו, כי כל זמן אשר חלק יעקב בקרבו ועדיין לא נכבה לגמרי ח"ו, עי"ז יוכל לזכות לתשובה שלימה. וכמו שאמר הרבי רבי ברוך ממזיבוז ע"ה על הכתוב (תהלים לז י) 'ועוד מעט ואין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנְנָה עַל מְקוֹמוֹ וְאֵינְנוּ', כי אף הרשע שסר מדרך

אדם יש בו חלק אלוק ממעל, הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, ונשמות כל ישראל מחוברים הם לאחד ורק הגופים מחולקים, ובשביל אותו חלק אלוק אשר יש באדם מצוה לאהוב כל אחד ואחד מישראל באשר נשמתם אחת היא.

התורה ולשוב למקור מחצבתו.

אהבת ישראל מצד אחדות הנשמות

וזוהו טעם מצות אהבת ישראל, כי מצוה על כל אדם לאהוב את כל אחד ואחד מישראל כגופו, שנאמר (ויקרא יט יח) 'ואהבת לרעך כמוך', והטעם הוא כי כל

מילתא דפליאה

אהבת ישראל מביאה את הגאולה

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו וַיֹּאמֶר הֲאֶסְפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים (מט א). אהבת ישראל היא יסוד גדול בעבודת ה', ומלפנים היתה אהבה מרובה שרויה בין קהל החסידים, כמו שאמר הרה"ק **מקאצק זלה"ה** שבעל הקדושת לוי פתח את היכל האהבה בפני החסידים, והיתה אהבה נפלאה שרויה ביניהם, אבל בדור שלאחריו ראו צדיקים שהיתה האהבה יורדת לדברים שפלים ונמוכים, והיו הרשעים משתמשים באהבה לדברים שאינם ראויים, ולפיכך נעלו את שער האהבה ונתמעטה האהבה גם בין החסידים.

ישועת ישראל בזכות האחדות

ובכוח האחדות בכלל ישראל נזכה לגאולה העתידה, כמו שאמר הרה"ק **רבי ישראל מרוז'ין ע"ה** על הכתוב 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', בכוח התאספות והתאגדות בני ישראל כאיש אחד נזכה לגאולה העתידה באחרית הימים.

מחילת עוונות והשפעות טובות בזכות האחדות

ובשעה שכלל ישראל מאוחדים כאיש אחד עוונותיהם נמחלים, כמו שפירש **הרב בעל אור לשמים ע"ה** (ריש ויגש) לשון הכתוב (תהלים מח ו-ז) 'כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו', 'המלכים' הם בני ישראל, וזהו 'כי הנה המלכים נועדו', כאשר בני ישראל נועדים יחד, אזי 'עברו יחדיו', הקב"ה מעביר כל עוונותיהם, 'המה ראו כן תמהו' כי עתידים כל באי עולם לתמוה על כך, איך שמעביר ה' על כל פשעיהם, ולא זו בלבד אלא שהוא מוסיף להשפיע עליהם רוב טובה.

מעלת עבודת הציבור על עבודת הצדיקים

וכשמתאחדים בני ישראל לעבוד את ה' כאיש אחד, עבודתם חשובה ורצויה במרום יותר מעבודתם של יחידים, ואפילו אם עבודת היחידים היא במדרגה נעלה ומרוממת מעבודת הציבור, מכל מקום חשיבות יתירה נודעת לעבודת הציבור, ועבודת ה' בציבור מעוררת השפעה מאת הקב"ה בעצמו לא על ידי אמצעי, ועל ידי זה זוכים לברכה שלימה הן בהשפעת הטוב והן בשמירה מכל רע, אבל עבודת ה' של יחידים אינה מעוררת אלא השפעה על ידי מלאך טוב, וכוח המלאך הרי הוא מוגבל ואין בו שלימות, ואין בכוחו כי אם להצילם מרעה אבל לא להשפיע טובה וברכה.

וכן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שידע את ההבדל בין השפעה באמצעות מלאך לבין השפעה מאיתו יתברך, ולכן ביקש שתהיה הנהגת בני ישראל מאת ה' דוקא, וגם כשנאמר לו (שמות לג ב) 'ושלחתי מלאך לפניך', סירב משה ואמר שאינו חפץ בכך, וביקש רק את קרבתו וליוויו של בורא עולם, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים עג כח) 'ואני קרבת אלהים לי טוב', כי רק אם תהיה ההשפעה מאיתו יתברך בלי שום אמצעי אזי יזכו לשלימות הן בשפע טובה והן בשמירה מרע.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

השפעת הצדיקים בגשמיות ורוחניות

השפעת יראת שמים סביבם

ובזה יתבארו דברי חז"ל (ברכות לג:): שיראת שמים לגבי משה רבינו נחשבת כמילתא זוטרתא, ודבר זה קשה להבינו כי מכל מקום לגבי שאר בני אדם הרי היא דבר גדול ביותר, אלא פירוש הדבר שמכוח משה רבינו נמשך יראת שמים על הקרובים אליו, והקרוב אל הצדיק זוכה ליראה עילאה מכוחו. וגם צדיקים נופל עליהם יראת שמים מכוח היראה השורה על צדיקים אחרים, וכמו שאמר יוסף הצדיק לאחיו (לעיל מב יח) 'את האלקים אני ירא', היינו שעכשיו בבואכם אלי התעוררה בי תוספת יראת שמים, וזה מכוח צדקתם של השבטים שהיו משפיעים יראת שמים על סביבותיהם.

אוצר של יראת שמים

ועוד מצינו שלאחר פטירת יעקב אבינו התייראו השבטים מיוסף הצדיק שמא יעניש אותם על מכירתו, ואמר להם יוסף שלא ייראו מפניו 'כי התחת אלהים אני', ותרגם אונקלוס 'ארי דחלא דה' אנא', ופירש **בדגל מחנה אפרים** (ויחי ד"ה ויאמר אליהם) שיוסף הצדיק היה בבחינת אוצר מלא ביראת שמים, וכל הקרבים עליו היתה נופלת עליהם אימה ופחד מחמתו, ולכך אמר להם יוסף שלא ייראו שמא יעניש אותם כי אין בדעתו להעניש אותם, והיראה הנופלת עליהם היא מכוח יראת שמים שבו והיא המעוררת גם אותם ליראה מלפניו יתברך. הנראה לבאר בזה, שהלא יראת שמים היא מידה יקרה שלא בניקל זוכים לה, וכמו שתמהו חז"ל (ברכות לג:): 'יראת שמים מילתא זוטרתא היא', ופשוטי בני אדם זוכים לכך בעיקר בשבת קודש, כמו שדרשו בתיקוני זוהר (תקון כ"ג סט.) 'בראשית' אותיות 'ירא שבת'.

וַיֵּרְאוּ אַחֵי יוֹסֵף כִּי מֵת אָבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ לוֹ יִשְׁטְמֵנוּ יוֹסֵף וְהָשִׁיב יֹשִׁיב לָנוּ אֵת כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמְלָנוּ אֹתוֹ. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹקִים אָנִי (ג טו, יט). יש צדיקים שמשפיעים טובה גשמית ורוחנית לעולם במעשיהם הטובים, ויש שמשפיעים בכוח דיבורם או במחשבתם, ויש צדיקים שעצם קיומם בעולם הזה משפיע טובה ורחמים בעולם, וכמו שפירש בספר **רביד הזהב** (בהעלותך ד"ה בהעלותך) שבחינת התוכחה הגבוהה ביותר היא כשאנו מוכיח כלל לפושעים, אלא שהוא מתחזק בעבודת ה' ועל ידי כן מעורר הרהורי תשובה בלב החוטאים, כי מרוב הקדושה השורה עליו נופלים בושה ואימה על פשוטי בני ישראל, ובזה פירש את הכתוב אצל אהרן הכהן (מלאכי ב ו) 'בשלום ובמישור הלך איתי ורבים השיב מעוון', שאהרן הכהן היה מדבק עצמו בתורה ועבודה, ובכוח עבודתו היה משיב רבים מעוון, וכל מי שראה אותו היה מתעוררים בו מאליו הרהורי תשובה עד שחזר למוטב.

הצדיקים משפיעים על כל סביבם

וכן מצינו אצל משה רבינו ע"ה שהיה משרה רוח קדושה על כל סביביו, וכמו שכתוב (שמות לד ל) וייראו מגשת אליו, ומפורש שכשהיו נגשים לפניו היו מתעוררים ליראת שמים מרוב מעלת קדושתו, והיתה הקדושה השורה עליו משפיעה יראה על כל סביביו. וזהו שאמרו פלשתים ליצחק אבינו (בראשית כו כח) 'ראו ראינו כי היה אלקים עמך', 'ראו ראינו' לשון יראה, שנפלה עליהם היראה מחמת 'כי היה אלקים עמך', ומכוח השראת השכינה עם יצחק אבינו נפלה יראת שמים גם על הפלשתים הקרובים אליו.

משה רבינו מיוחד במדת היראה

אכן משה רבינו ע"ה זכה בתמידות למידת היראה בשלימות, כמו שאמרו שם בגמרא 'לגבי משה מילתא זוטרתא היא', כי הוא היה מיוחד במידת היראה, וכל לידתו היתה בזכות יראת שמים שהיתה לאימו במצרים, כמו שכתוב (שמות א כא) 'ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להם בתים', והם בתי כהונה ולויה שיצאו ממנה, וכיון שנולד משה רבינו בזכות יראת שמים של אמו לכן היה מופלג ביראת שמים.

אחרי היראה באה האהבה

והנה יראת ה' קודמת לאהבתו, כדאיתא בזוהר (ויקהל רטז). שאהבת ה' שורה באדם לאחר שקנה את מידת היראה, ולפיכך אחרי שזכה משה רבינו ליראת שמים זכה אחריו אהרן הכהן להיות מיוחד באהבת ה', וגם אמרו (אבות פ"א מ"ב) שהיה אוהב שלום ורודף שלום, והיה מרבה אהבה בעולם.

יראת שמים בכל הצדיקים

ולא משה רבינו לבדו, אלא כן הוא דרך הצדיקים שהם שלמים במדת היראה, כמו שנאמר אצל יצחק אבינו ע"ה (לעיל כו כח) 'ראו ראינו כי היה ה' עמך', לשון יראה. וכן אמר יוסף הצדיק ע"ה (שם מב יח) 'את האלהים אני ירא'. וכך אמר גם דוד המלך ע"ה (תהלים לד יב) 'לכו בנים שמעו לי יראת ה' אלמדכם'.

משה רבינו השפיע יראה על בני ישראל

ומכוחו של משה רבינו ע"ה זכו כלל ישראל למידת היראה, וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את דברי הגמרא 'לגבי משה מילתא זוטרתא', שמכוחו של משה רבינו היתה היראה מילתא זוטרתא גם אצל בני דורו הדבקים בו. וזהו שנאמר בו (שמות לד ל) 'וייראו מגשת אליו', 'ויראו' שהגיעו ישראל לידי מדריגה זו של יראת ה', 'מגשת אליו' מקרבתם אל משה רבינו שכל מהותו יראת ה'.

כוחו של משה רבינו בכל תלמידי חכמים

וכן הוא בכל הדורות ניתן הכוח הזה לתלמידי חכמים צדיקים, ולפיכך מצוה ליראה מתלמידי חכמים ולבוא מכוח זה ליראת שמים, כמו שדרשו (פסחים כב:) 'את ה' אלקיך תירא' לרבות תלמידי חכמים, כי הם באים מכוחו של משה רבינו, כמו שכתוב (דברים יח טו) 'נביא מקרבך מאחריך יקים לך כמוני', הרי שבכל דור ישנם צדיקים שהם בבחינת משה רבינו, והם קרואים על שמו כמו שאמרו (שבת קא:) 'משה שפיר קאמרת', ועל ידי היראה מתלמידי חכמים הבאים מכוחו של משה זוכים הכל ליראת שמים.

מכוח הצדיקים זוכים כולם ליראת שמים

כי מכוח הצדיקים יכולים כל הדבקים בהם לזכות גם כן אל היראה, והצדיק הירא שמים נעשה כמין אוצר של יראת שמים והכל יראים ממנו, והקרובים אל הצדיקים יראי ה' נופלת עליהם יראה מכוח יראתם של הצדיקים, וכן כלל ישראל היראים מלפני ה' משפיעים יראת שמים בכל אומות העולם, כמו שכתוב (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'.

וזהו שנקראו בני ישראל אוצרו של הקב"ה, והרי אין לו להקב"ה בבית גנזיו אלא אוצר של יראת שמים (ברכות לג:), אלא בני ישראל שהם סגולתו ואוצרו של הקב"ה הם בבחינת אוצר של יראת שמים, ויראתם נופלת על כל העמים ומכוחם נשפע יראת שמים על העולם.

ועל פי זה יובן מה שאמר יוסף לאחיו (להלן נ יט) 'אל תיראו כי התחת אלקים אני', ותרגם אונקלוס 'ארי דחלא דה' אנא', ופירוש הדברים שאין לכם להתיירא ממני כי אין בדעתי להרע לכם, והיראה שאתם מרגישים עתה היא מחמת שאני ירא שמים, ויראת שמים שלי משפיעה יראה גם עליכם.

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודה ה' על סדר הפרשה

קבלת עול תורה

למרות שהכיר מנעמי עולם שיעבד אותם לתורה
יִשְׁשַׁכְר חָמור גָּרם רֵבֶץ בֵּין הַמְּשֻׁפְתִים (מט יד).
עסק התורה דורש מהאדם את כל חושיו וכוחותיו, ועיקר הניסיון הוא למי שמכיר בתענוגי העולם הזה ומניח כל חפציו לעסוק בתורה, כי מי שאינו מבין מעניני העולם הזה ולא ראה תענוגותיו אין בו כל כך חידוש שעוסק בתורה, מה שאין כן מי שמכיר ויודע בהנאות הגוף הגשמי, ובכל זאת הוא כובש יצרו ותאוותו וחי חיי צער כדי להתמסר ללימוד התורה וידיעתה, בודאי גדול חלקו והוא משובח ביותר.

ובזה פירש **בכתב סופר** את ברכתו של יששכר 'וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה ויט שכמו לסבול', ופירש רש"י 'ויט שכמו לסבול עול תורה', וצריך להבין וכי משום שראה את טוב הארץ ומנעמיה לפיכך היטה שכמו לסבול עול תורה, אלא זו היתה מעלתו של שבט יששכר שראה והכיר את מנוחת הארץ הגשמית ואת הנאת כל מנעמיה, ובכל זאת 'ויט שכמו לסבול' עול תורה ולוותר על כל מיני הנאות ארציות, 'ויהי למס עובד' לדברי תורה, אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא.

הסבל בעולם הזה הוא זמני וחולף

ורבנו **החפץ חיים** ביאר את ברכת יששכר בדרך משל, לעשיר סוחר גדול שבהיותו ביריד השקיע את מרבית הונו ברכישת סחורה מרובה, והרבה להוציא כספו על סחורה משובחת שתימכר בדמים מרובים, ומתוך כך כמעט ולא נשאר בידו כדי הוצאות הדרך, ונאלץ לשוב לביתו כאחד העניים המכתתים רגליהם בדרכים ונזקקים לחסדי הבריות, והיו הכל מרחמים עליו בראותם אותו נוהג כעני ואביון, אבל הסוחר העשיר לא שם ליבו לדברי הבריות, כי היה שש ושמח ביודעו שתיכף ומיד ישוב לביתו ויעשה הון רב, אשר למענו ראוי להצטער בדרך עד שובו העירה. וכך הוא גם הנמשל ליהודי בעולם הזה הנאלץ לוותר על מנעמי העולם הזה למען עסק התורה

והמצוות, ואם עוזבי התורה לועגים לו שהוא נאלץ לחיות כעני ואביון כל ימי חייו בעולם, אבל העוסק בתורה מרגיש בעצמו כאותו סוחר עשיר המוותר על הנוחות שבדרך ובלבד שיזכה לעשירות הגדולה בבואו לביתו וכל סחורתו בידו. וזהו הרמז בפסוק 'וירא מנוחה כי טוב וגו' ויט שכמו לסבול', בראות הצדיק כמה טובה מנוחת היגע בתורה לעולם הבא, הרי הוא מקבל על עצמו לסבול בעולם הזה כדי לזכות למנוחה ועונג לעולם הבא.

היגיעה בעבודת ה'

עבודת ה' ברמ"ח איברי האדם

רמ"ח איברים נבראו באדם ועובד ה' צריך להשיב כולם לעבודתו יתברך, אכן לא כל האיברים נמסרו ביד האדם להכניע אותם אל רצונו, ובכח האדם למשול רק ברמ"ג איברים, וחמשה איברים אחרים אינם ברשותו לשלוט בהם (נדריים לב:), אמנם מי שעושה עבודתו בשלמות להכניע רמ"ג איברים שלו ולשמרם מכל חטא ועוון, אזי מן השמים מסייעים אותו ומוסרים ברשותו גם את ה' איברים הנותרים שיהיו גם הם שמורים בטהרה למעלה מכחו.

וכך מצינו אצל אברהם אבינו אשר מתחילה קרוי היה אברם ואחר כך נוספה ה"א על שמו ונקרא אברהם, כי מתחלה השלים עצמו בשעבוד רמ"ג איברים שלו לעבודת ה', ועל שם כן היה נקרא אברם בגימטריא רמ"ג, וכיון שעבד את ה' בכל כחו וכפי יכולתו סייעו אותו מן השמים להכניע גם ה' איברים נוספים שיהיו גם הם משועבדים לעבודת ה', ונוספה ה"א על שמו ונקרא אברהם וזכה לעבוד את הש"י בכל רמ"ח איבריו (נדריים שם).

כיון ששמר יששכר על רמ"ג איבריו זכה לשלוט ברמ"ח איברים

ועל דרך זו פירש **בדרך פקודין** (מצוה לה חלק הדיבור אות ו) מה שנאמר אצל יששכר שנמשל בברכת יעקב ל'חמור גרם', ואותיות 'גרם' רמז לכך שהיה מקדש רמ"ג איברים שלו לשמרם מן החטא ולהשיבם אל הקדושה, כמו שנאמר בו

המשך בעמוד הבא

ה' אלהיך תירא' (דברים י כ) פירש לו מלדרוש, כי לא היה לו מה לרבות שיש להתירא ממנו כמו מלפני ה'. ולכאורה קשה מה דרש מהפסוק (שם ו ה) 'ואהבת את ה' אלהיך' הקודם ל'את ה' אלהיך תירא', ומדוע לא פירש כשהגיע ל'ואהבת'. אלא הפירוש הוא כנ"ל, שהאהבה יכולה להיות לכמה דברים, ואפשר לרבות אהבה לתלמידי חכמים בכלל אהבת ה', אבל בענין היראה אין להתיירא אלא מלפניו יתברך כי אין מי שיכול להרע או להיטיב בלעדיו, עד שבא רבי עקיבא ולימד לרבות גם יראת תלמידי חכמים, כי מתוך יראת ה' הוא נשמע להם לקבל עליו יראת ה' ומצותיו.

להוסיף ולהתאמץ לקנות יראת שמים בכל עת

ואולם גם כשזוכה האדם ליראת שמים לא ינוח במקומו, ויוסיף בכל עת להתיגע ולהוסיף ביראתו, וכמו שרואים אצל אברהם אבינו שאחר מעשה העקידה נאמר בו (לעיל כב יב) 'עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה', ומשמע שרק עתה הוא בחזקת ירא ה', ואין בכך ידיעה על יראתו להבא, כי בכל שעה צריך להיות נזהר להתעלות ביראתו ולא לבטוח במה שכבר השיג.

לעולם אל יבטח בעצמו

וכמו שידועים דברי הרה"ק האוהב ישראל ע"ה מאפטא, על דברי הגמרא (נדה ל:): אפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה, היה בעיניך כרשע, 'כל העולם' הכוונה להקב"ה שמלא כל הארץ כבודו, שאף אם הקב"ה בעצמו אומר לך צדיק אתה, אל תאמין בעצמך, כי שמא רק באותו זמן הוא כך, ואין לאדם להאמין בעצמו עד יום מותו.

אל תאמין בעצמך

וכן היה הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין ע"ה אומר ברוב ענותנותו, כי גם אם ישמע מפי מלאך שהוא צדיק לא יאמין לו, ואפילו אם ישמע כן מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו לא יאמין אלא רק על אותו רגע בלבד, אבל מיד לאחר מכן ישוב לחשוש שמא הכשיל אותו יצרו והפיל אותו ממדרגתו (היכל הברכה ח"ב רעו:).

'רובץ בין המשפתים', 'משפתים' לשון גבולות, שהיה מגביל עצמו שלא לצאת מן הגבולות שגבלה לנו התורה, ולא לעבור על שום איסור מאיסורי התורה, וכיון שזכה לקדש רמ"ג איברים שלו כראוי אזי הוסיפו מן השמים להשליטו גם ה' איברים שאינם ברשותו, וזכה גם לבחינת 'חמר' שהכניע כל רמ"ח איבריו לעבודת ה'.

יראת שמים היא עיקר האדם

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף אֶל תִּרְאוּ אֵל תַּחַת אֲלֹקִים אֲנִי (נ טו, יט).

ואל יעלה אדם בדעתו שיראת שמים היא רק מעלה באדם, וגם מי שאין בו יראת שמים הוא בגדר אדם אלא שחסרה לשלמותו מעלה מן המעלות, כי כן כתוב (קהלת יב יג) 'את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם', ופירש רבי אלחנן בונם וסרמן הי"ד, ש'זה כל האדם' ממש, ואם אין בו יראת שמים אינו בגדר אדם כלל. וכל מדרגת האדם תלויה במידת יראת שמים אשר בקרבו, אם מעט ואם הרבה, ואם יש בו יראת שמים מרובה הוא אדם גדול, ואם יש בו מעט יראת שמים הוא אדם קטן, ואם אין בו כלום אינו אדם כלל, רק בעל חיים בתמונת אדם.

יראה רק מה' יתברך לבדו

והנה המצוות התלויות בלב האדם עיקרן שתיים, האהבה והיראה, והצטוונו לעבוד את ה' בשתייהן, לאהוב אותו וליראה מפניו. אכן בעוד שבענין האהבה יכול האדם לאהוב הרבה דברים ואין אהבה אחת גורעת מחבירתה, כמו שאכן הצטוונו לאהוב את ה' וגם לאהוב את בני ישראל ואת הגרים, אבל היראה צריכה להיות מיוחדת רק לה' יתברך, כי היראה האמורה היא שיתירא מה' שביכולתו להרע ולהיטיב, ובלעדי רצונו יתברך אין ביכולת שום נברא להרע לו, ולכן אין להתיירא מאף נברא זולתו.

על פי זה יובנו דברי הגמרא (פסחים כב.) ששמעון העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, וכשהגיע ל'את

יצא לאור ע"י מכון אור לישראלים
 © כל הזכויות שמורות
 אין להעתיק או לגשת ללא אישור
 מפורש בכתב ממכון אור לישראלים
 עיצוב ועימוד: שוקי קנר